

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет філології та журналістики

Кафедра теорії літератури та зарубіжної літератури

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни

ГРА З ТЕКСТОМ ЯК СПОСІБ ЙОГО ПІЗНАННЯ

підготовки здобувачів освіти *першого (бакалаврського) рівня*
денної форми навчання

Луцьк-2025

Силабус вибіркового освітнього компонента «Гра з текстом як спосіб його пізнання» підготовки здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня.

Розробник: Моклиця Марія Василівна, професор кафедри теорії літератури та зарубіжної літератури ВНУ м. Лесі Українки, доктор філологічних наук, професор

Силабус навчальної дисципліни «Гра з текстом як спосіб його пізнання» затверджено на засіданні кафедри теорії літератури та зарубіжної літератури

протокол № 1 від 30 серпня 2025 р.

Погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми: Бортнік Ж. І.

Завідувач кафедри

Романов С.М.

І. Опис навчальної дисципліни
«Гра з текстом як спосіб його пізнання»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
Денна	галузь знань А Освіта спеціальність <i>A4 Середня освіта</i> предметна спеціальність <i>A4.01 Середня освіта (Українська мова і література)</i>	Вибіркова	
Кількість годин / кредитів 150/5	освітньо-професійна програма <i>Українська мова та література. Англійська мова</i>		Рік навчання 2
			Семестр 4
	перший (бакалаврський) рівень		Лекції 10 год.
			Практичні (семінарські) 20 год. Індивідуальні
			Самостійна робота 110 год.
			Консультації 10 год.
		Форма контролю: залік	
Мова навчання українська			

ІІ. Інформація про викладача

ПІБ: Моклиця Марія Василівна
 Науковий ступінь: доктор філологічних наук
 Вчене звання: професор
 Посада: професор кафедри теорії літератури та зарубіжної літератури
 ВНУ ім. Лесі Українки
 Контактна інформація (moklytsja@gmail.com)
 Дні занять (*електронний розклад*)

ІІІ. Опис дисципліни

Анотація курсу. Практичне застосування теоретичних знань – важливий етап вищої освіти. Пізнання тексту може відштовхуватися від читацької рецепції і виступати у формі захопливої гри. Знання про текст, отримані у попередніх семестрах, закріплюються і водночас піднімаються на більш високий рівень. Уведення ігрового компонента у навчальний процес дозволяє усебічно досягнути природу літературного твору і захопитися різноманітними шляхами його пізнання. На кожному етапі сприйняття літератури треба поглиблювати розуміння психології творчості й брати до уваги ігровий складник процесу творчості, внаслідок якого значна кількість творів світової літератури – це авторська пропозиція читачеві у формі захопливої інтелектуальної гри.

Гра зі словом (словником і правилами граматики) – це для автора пошук форми, а для читача – запрошення увійти у царину змісту, не оминаючи жодного складника форми, акцентованого автором. У шкільній практиці на уроках

літератури гра застосовується досить часто, але вона, як правило, стосується змістових елементів (персонажів, конфліктів, особистості автора, тощо), переважно з повним опосередкуванням змісту від форми. Вміння аналізувати текст, бачити його складники, розуміти взаємозв'язок змісту і форми – головне вміння філолога, необхідне не лише при складанні іспитів, а й у процесі позаосвітньої рецепції будь-яких словесних проявів людської індивідуальності. Навчитись бачити текст крізь слово, збагнути сенс мистецтва слова – означає навчитись розуміти людину і світ, який вона створює. ВОК покликаний зосередитись на грі, яка допоможе залучати формальну сторону твору і бачити органічну єдність змісту і форми.

Міждисциплінарні зв'язки: ВОК «Гра з текстом як спосіб його пізнання» корелюється з ОК «Історія української літератури», «Історія зарубіжної літератури», «Література Античності та Середньовіччя: українські проєкції».

Пререквізити: ОК «Вступ до спеціальності», «Міфи-фольклор-література», «Практикум зі сторителінгу».

Постреквізити: «Психологія літературної творчості», теоретичні курси за вибором студента, педагогічна практика.

Мета і завдання навчальної дисципліни: усвідомити ігрову природу творчості та ігрові правила літературної творчості, гру автора з читачем як універсальну комунікацію.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усьо го	Лекц ії	Пра ктич ні	Сам. роб.	Кон- суль т.	*Форма контро лю/ Бали
Тема 1. Вступ. Культурологічні концепції гри. Головні ідеї книги Й. Гейзінги «Homo Ludens». Психологія гри.	15	1	2	11	1	10
Тема 2. Мистецтво як гра. Ігрова природа різних мистецтв і жанрів.	15	1	2	11	1	10
Тема 3. Гра в процесі літературної творчості: явища в історії літератури, автори і тексти, які акцентують гру.	15	1	2	11	1	10
Тема 4. Різна ігрова природа ліричних, епічних і драматичних жанрів. Рефлексія над прикладами: поезія М. Семенка, проза Майка Йогансена, драматургія Ю. Косача	15	1	2	11	1	10
Тема 5. Аналіз як конструктор. Розкладання на елементи і їх збирання, відновлення цілості. Заміна «зайвих» елементів.	15	1	2	11	1	10

Тема 6. Між змістом і формою: що є зміст, що є форма, що таке формозміст. Гра формальними елементами як рух до досягнення змісту.	15	1	2	11	1	10
Тема 7. Лірика як зміст. Лірика як форма/форми. Гра з текстом автора і гра з текстом дослідника. Віршування як ритм, звукопис, ритмомелодика, настрій.	15	1		11	1	10
Тема 8. Гра з віршем: зміна наголосу, перестановка слів, усунення рими, вгадування заримованого слова тощо (визначаємо змістову «вагу» дрібних формальних елементів).	15	1	2	11	1	10
Тема 9. Епос як зміст. Епос як форма. Автор і його оповідач (наратор). Автор – оповідач – читач. Гра автора з читачем. Персонажі як ролі у грі оповідача з читачем. Гра з композицією і фабулою	15	1	2	11	1	10
Тема 10. Жанрові форми драматургії: природа гри в трагедії і комедії. Драматургія і театр:	15	1	2	11	1	10
Усього годин	150	10	20	110	10	100

Завдання для самостійного опрацювання:

№ з.п.	Тема	Години
Тема 1.	Виписати цитати про гру із книги Й. Гейзінги «Homo Ludens». підшукати приклади ігрової природи різних мистецтв і жанрів. Знайти в історії літератури приклади явищ, авторів або тексти, які акцентують гру.	11/10
Тема 2.	На прикладі обраного тексту продемонструвати гру як авторську пропозицію читачеві, зафіксувати формальні елементи ігрової природи, поміркувати над рольовими аспектами показу персонажів.	11/10
Тема 3.	Гра в критиків: виявити якомога більше недоліків в обраному класичному тексті, «виправдати» їх. Гра з аналітичними формулюваннями: підібрати певну кількість формулювань одного й того ж поняття із різних словників чи підручників, порівняти стиснути чи розтягнути визначення.	11/10
Тема 4.	Усна чи письмова (есе) рефлексія над обраними прикладами поезій М. Семенка, прози Майка Йогансена, драматургії Ю. Косача.	11/10
Тема 5.	Обраний вірш розкласти на елементи, виявити логіку, за якою вони поєднані. Придумати гру для використання на уроках у школі. Напрями: «Міняємо інтонацію» (зі звукописом), «Усуваємо класичний ритм» (з силабо-тонічним віршуванням і верлібром), «Рима є / рими нема» (в процесі гри показати значення рими і причини її скасування).	11/10
Тема 6.	Гра поета в ліричного героя: продемонструвати на прикладі конкретного тексту. Гра з класичним і некласичним віршуванням: перетворити класичний вірш на некласичний перестановкою окремих слів, виявити роль ритмомелодики в процесі занурення читача у певний настрій.	11/10

Тема 7.	На прикладі обраного прозового твору показати засоби ведення гри автора з читачем. Охарактеризувати персонажів (персонажа) як ролі у грі оповідача з читачем.	11/10
Тема 8.	На матеріалі короткої новели («Портрет» Д. Віконської) і роману («Подорож ученого доктора Леонардо і його майбутньої коханки прекрасної Альчести у Слобожанську Швейцарію» Майка Йогансена) виявити і розгорнути гру автора з читачем на рівні композиції.	11/10
Тема 9.	Порівняти фінали комедій і трагедій В. Шекспіра, виявити різницю в психології гри. Знайти приклади театрального втілення однієї з драм Лесі Українки, сформулювати концепцію гри в кожній із постановок.	11/10
Тема 10.	Порівняти гру актора, який перевтілюється, і актора, який грає в одному реноме, подумати над природою його творчості. Підготувати проєкт «Гри на уроках літератури: критичний погляд, творча пропозиція».	11/10
	Усього годин/балів	110 / 100

IV. Політика оцінювання

Увесь освітній процес, контроль його результатів повинен відбуватися на засадах чесності, справедливості, відповідальності за результати своєї роботи, довіри до усіх учасників дидактичного процесу, об'єктивності оцінювання, толерантності, соціальної та гендерної рівності (деталі за посиланням).

Здобувач повинен систематично відвідувати практичні заняття з курсу, не запізнюватися, аби не переривати роботу викладача та своїх колег, не симулювати поганий стан здоров'я під час проведення модульних робіт, заліків, екзаменів і под. Завдання, творчі проєкти і под. слід подати на перевірку у визначений викладачем час, оформивши відповідно до вимог, що ставляться до такого виду робіт.

З інформацією про поточне та підсумкове оцінювання можна ознайомитися на сайті Університету ([деталі за посиланням](#)). Поточний контроль, метою якого є перевірка рівня знань й умінь здобувачів освіти при виконанні різного виду завдань, здійснюється на практичних заняттях. Максимальна кількість балів за поточний контроль = 100 б.

Самостійна робота здобувача є основним видом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Навчальний матеріал курсу, передбачений для засвоєння у процесі самостійної роботи, вноситься на поточний (практичні) і підсумковий контроль (контрольні роботи, виконані на основі завдань для самостійної роботи).

Для оперативної комунікації з освітнього компонента для розміщення матеріалів та завдань до курсу використовується платформа Moodle <http://194.44.187.60/moodle/>, а також для ефективного освітнього процесу в умовах змішаного або дистанційного навчання функціонує Viber-спільнота, лекційні і практичні заняття проводяться на основі електронного сервісу Zoom. [«Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній,](#)

[неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки](#)» урегульовує процедуру визнання результатів формальної, неформальної, інформальної освіти. Відповідно до пункту 3.3 цього положення, «визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті», дозволяється для освітніх компонентів, викладання яких за навчальним планом ОПП починається з другого семестру.

Академічна доброчесність. Основні параметри академічної доброчесності включають такі позиції: висловлення власних міркувань із певних питань із посиланням на легітимні академічні джерела (статті в наукових часописах, які мають друковані версії, та затверджені відповідними інституціями); чітка диференціація власних поглядів та позицій інших дослідників, оригінальне та самостійне виконання запропонованих завдань, запобігання проявам різних форм академічного плагіату (списування, фальсифікація фактів, кількісні та якісні маніпуляції), двостороння комунікація з питань якості й доцільності контенту та форм контролю. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Жодні форми порушення академічної доброчесності (недбайливе цитування, присвоєння чужих ідей чи робіт, плагіат, псевдоавторство, неповажне ставлення до учасників освітнього процесу тощо) недопустимі. У разі таких дій – адекватна реакція відповідно до [Кодексу академічної доброчесності](#).

Відвідування занять. Якісне засвоєння навчальних матеріалів курсу передбачає систематичне виконання самостійної роботи та присутність на лекційних і практичних заняттях, попереднє ознайомлення із матеріалами окремих тем і підготовку до виконання завдань певного типу (презентації, фронтальне опитування). У будь-якому випадку здобувачі зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового семестрового контролю є залік за темами лекційного й практичного курсу. Знання оцінюються за 100-бальною системою. Необхідну кількість балів студент має можливість набрати протягом семестру. При недостатній кількості (менше 60) відбувається залік усної форми за темами практичних занять, для додаткових балів – завдання на зазначені для самостійного опрацювання теми.

VI. Шкала оцінювання формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	

75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перекладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси (рекомендована література (основна, додаткова, Інтернет-ресурси) та інші джерела).

1. Вірченко Т., Жигун С., Козлов Р. Практикум з української літератури: види літературознавчого аналізу: навчальний посібник. Київ Київський університет імені Бориса Грінченка, 2021. 181 с
2. Білоус П. В. Вступ до літературознавства. Київ: Академія, 2011. 322 с.
3. Галич О.А. Вступ до літературознавства. Луганськ: ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка», 2010. 287 с.
4. Гейзінга Й. Homo Ludens; пер. О. Мокровольського. Київ: Основи, 1994. 250 с.
5. Марко В. П. Аналіз художнього твору: навч. посібник. Київ: Академвидав, 2013. 280 с.
6. Моклиця М. Вступ до літературознавства. Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2011. 468 с.
7. Моклиця М. Ігрові методики аналізу тексту: Павло Тичина, Пастелі. *Літературний процес: Методологія. Імена. Тенденції*. 2022. № 20, с. 44-50.
8. Парандовський Я. Алхімія слова; пер. з польськ. Ю. Попсуєнка. Київ: Дніпро, 1991. 376 с.
<https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3893&page=7>
9. Як писали класики: поради, перевірені часом / Р. Семків. Київ: Пабулум, 2016. 240 с.
10. Ігри на уроках зарубіжної літератури.
https://muxalevuch.at.ua/index/igri_na_urokakh/0-24